

■ GLOSSA

Tsunami

DA CLÀ RIATSCH

A simmetria dramatica da las reacziuns a mias publicaziuns. Duos onns laver per leger intginas poesias dad Andri Peer e scriver in commentarin. Nagin resun. Na, in, il ple von Capellanus: Che jau scrivia dad «ainestesias» (aiuto: narcosal!) e citeschia schizunt «Gontale». Sinestesias e Montale èn in scandal, quai è vair. Che Andri Peer saja in nudist – «e nüd resta inavo il poet» (LQ 07-02-2011) – e jau in giardinier academic. Per leger poesias saja da chapir la guerra fraida.

Da l'autra vart: ina glossina svelta, in pau ravgia («pubertara» ma di in criticher) encunter propaganda, numnada «stiropor» (Attenziun: metafra!). La surprisa: «Sie haben 143 ungelesene Mails». In tsunami electronic.

Uschia vegn preschen-tada l'istorgia uffiziala dal rg: in tsunami da consens. Ina proposta modesta per ina grafia da bancnotas e placats. E lura la surprisa: In'unda dad euforia e buna veglia populara. «Uonda profunda», sco che di nos poet nudist.

Mes tsunami cuntegna da tut: da bravos cun buttiglia vin enfin «polemica destructiva» e «bes-cha narral!» Al telefon datti anc idioms: «Mo tascha, bajar! Tü faivast zaplign teis cudeschs da scola fingià il

prüm di. Baja vöda! Che mā sast tü da la scola?»

Uschia èsi. Nagin'idea da pedagogia, alfabetisaziun, immersiun, dubla diglossia, evaluaziuns. Be regurdientschas. Jau hai duvrà tredesch onns scola per emprender a scriver ina mezza frasa valladra e sche Jachen Curdin Arquint na vess betg stuù rir fiss jau sgulà tras la matura da rumantsch.

Rg va be cun agid. «Co scrivna «Es ist»? Cun «i», cun «id» o cun «igel»? Perquai sun jau stut dals uffants rumantschs d'ozendi: dapli linguas sco onns, dublas diglossias, immersiuns ed emersiuns, naginas temas da nagut, be competenzas. Idiom a bucca: excellent, rg en scrit: perfetg. Els san bler, dapli, anc dapli. Jau sun be scuidus.

Dumondas d'instruziun. Nagin'idea. Be in'experiienza persunala. Rumantsch e sforz na va betg. Naginas schanzas,

gnanc'ils punctins da Bollogna na gidan vinvant. Unica pussaivladad: empruvar da mussar ch'insatge rumantsch sa esser attractiv. Quai emprov jau. En seminaris cun vers elitars plain «anestesias» e discussiuns sur da nudissem, minoranzas e la guerra fraida (secundum Capellatum).

Gida Ti a tschertgar ina via! Tamazi!» Jau n'ai betg vias, be dubis. Ch'in'instrucziun da rumantsch senza litteratura idiomatica saja povra, ch'in standard decretà na salvia nagut. Ch'il necessari na saja betg pussaivel. Crajast cha'l's vers dad Andri Peer salvan il rumantsch? La barba da Lancel?» Jau na crai nagut e na vi salvar nagut. Jau vi be empruvar da leger...

Rg è l'unica pussaivladad, la punt sur las chavorgias idiomaticas!» Ina punt u ina suga? Tender ina suga, dir ch'ella saja ina punt e che tutt stoppien passar suravi è forsa in pau... Tgi duess construir la punt sche betg la scola? Ti...» (pleds trids).

Va bain, jau sun in romantiche che mitscha dal tsunami e turna en ses «üertin academic» (Capellanus). Là cultiva el timian, salvvia e minoran, pardon, maioran. E sch'in mil stenda ses gnif da mül sur la saiv en survegn el in 'anesthesia». Giu pel gnif cun in cudeschs da Gontale!